

OBSAH

Úvodní slovo	5
--------------------	---

Kapitola I.

OTÁZKA ZLA

1.1. Důvody k váhání	7
1.1.a. Obtížná otázka	7
1.1.b. Otázka bez hranic	8
1.1.c. Nebezpečná otázka: riziko zklamání	10
1.1.d. Riziko troufalosti	12
1.2. Základní poznatek: vzájemná závislost našeho poznání zla a našeho poznání Boha	13
1.2.a. Toto dvojí poznání se buď navzájem ničí... ..	13
1.2.b. ... nebo se navzájem prohlubuje	14
1.3. Jeden ze zákonů duchovních dějin světa	15
1.4. Odpověď na zlo	15
1.4.a. Objasnit tajemství tajemstvím	15
1.4.b. Dilema: tajemství nebo rozpor	16
1.5. Je třeba se otázce zla s odvahou postavit	17

Kapitola II.

CO JE ZLO?

2.1. Definice zla	19
2.2. Prameny této definice	20
2.2.a. Řecké myšlení: Plótinos	20
2.2.b. Židovsko-křesťanské zjevení	21
2.2.c. Řečtí Otcové: Origenes, Metoděj, Atanáš, Basil, Řehoř Nysský	22
2.2.d. Latinští Otcové: Ambrož, Augustin	23
2.2.e. Definice zla jakožto privace je křesťanským přínosem	26
2.3. Zlo není věcí, není ničím pozitivním	26
2.3.a. Zlo začíná nedostatkem, privací	26
2.3.b. Bolest a utrpení	27
2.3.c. Je zlo kontrárním protikladem dobra?	28
2.3.d. Zlo není substancí, formou, přirozeností	30

2.4. Zlo je negativitou privace	32
2.4.a. Negativita nicoty a negativita privace	32
2.4.b. Leibnizův omyl: „metafyzické zlo“	32
2.4.c. Zlo není ani neexistující ani bezmocné	33
2.4.d. Paradox zla: „je“ a „není“	36
2.5. Definice zla má analogickou aplikaci	38

Kapitola III. FORMY ZLA

3.1. Tři světy, v nichž nacházíme zlo	39
3.2. Dvě formy zla v člověku	42
3.3. Výsostnost nadpřirozeného světa	44

Kapitola IV. BŮH A ZLO

I. POVAHA PROBLÉMU

4.I.1. Tajemství nebo absurdita	45
4.I.2. Rovina náboženství a rovina metafyziky	46

II. BŮH PŘIPOUŠTÍ ZLO

4.II.1. Čisté zlo, příčina všech zel, je nemožné	47
4.II.1.a. Privace předpokládá jistý subjekt	47
4.II.1.b. Zlo je, tedy Bůh je	48
4.II.1.c. Bůh zla je nemožný	49
4.II.1.d. Iluze dualismu	50
4.II.1.e. Mazdaismus, manicheismus, gnosticismus	52
4.II.1.f. Iluze nihilismu	55
4.II.2. Tvoří nebo alespoň zapříčiňuje Bůh zlo?	56
4.II.2.a. Jak může být zlo, které je privací, zapříčiněno tvory	56
4.II.2.b. Pochází zlo od Boha?	58
4.II.2.c. Několik textů od Platóna a jiných starých myslitelů	60
4.II.3. Bůh připouští zlo	62
4.II.3.a. Chce Bůh zlo?	62
4.II.3.b. Je zlo částí vesmíru?	63
4.II.3.c. Zlo řízené a pořádané Bohem	64
4.II.3.d. Bůh chce zlo připustit	66
4.II.3.e. Komu je pojem připuštění zla neznámý	67
4.II.4. Proč Bůh připouští v tomto světě zlo?	68
4.II.4.a. Nejvyšší odpověď	68
4.II.4.b. Univerzální a analogická hodnota této odpovědi	69
4.II.4.c. Tajemný ráz této odpovědi	69

III. JESTLIŽE BŮH PŘIPOUŠTÍ ZLO, JE TO Z NEDOSTATKU MOCI ČI Z NEDOSTATKU DOBROTY?

4.III.1. Klasické dilema	70
4.III.1.a. Jeho formulace	70
4.III.1.b. Jeho význam	70
4.III.2. Chybí Bohu moc?	72
4.III.2.a. Jak definovat Boží všemohoucnost?	72
4.III.2.c. Zrušit vzdálenost mezi nutností věcí možných a podmíněností věcí existujících znamená zfalšovat Boží transcendenci; Descartes a Spinoza	75
4.III.2.b. Vesmír možného	73
4.III.2.d. Iracionalismus: N. A. Berd'ajev	80
4.III.3. Chybí Bohu dobrota?	84
4.III.3.a. K čemu je Bůh pro svou nekonečnou dobrotu zavázán?	85
4.III.3.b. K čemu Bůh pro svou nekonečnou dobrotu zavázán není?	86
4.III.3.c. Byl Bůh zavázán tvořit?	86
4.III.3.d. Jestliže chtěl Bůh tvořit, nemusel tvořit od věčnosti?	88
4.III.3.e. Bůh mohl stvořit lepší světy, než je ten náš	90
4.III.3.f. Rozlišení absolutní božské moci a řízené božské moci	92
4.III.3.g. Mohl Bůh učinit tento svět lepší?	93
4.III.3.h. Bůh mohl stvořit svět „lepší“; mohl ho také stvořit „lépe“?	95
4.III.3.i. Tvůrčí čin, který je totožný s Bohem po stránce svého počátku, je zcela svobodný po stránce svého výsledku	96
4.III.3.j. Přirovnání	96
4.III.3.k. Pojem nejlepšího z možných světů je kontradiktorní	97
4.III.4. „Leibnizova teodicea“	98
4.III.4.a. Červená nit „Teodiceje“	99
4.III.4.b. Mezi „vhodností“ stvořitelského aktu a jeho „morální nutností“ zeje propast	100
4.III.4.c. Kořeny leibnizovského pojmu „metafyzického zla“	101
4.III.5. Svět obsahující zlo může být nesrovnatelně lepší než jiné světy beze zla	102

Kapitola V.

ZLO V PŘÍRODĚ

5.1. Pohled dřívějších autorů	105
5.2. Moderní výzkumy: jak pojmout řád světa?	107
5.2.a. Jde o řád vesmíru vybidnutého k sebezdokonalování	107
5.2.b. Hypotéza prvotního atomu	107
5.2.c. Astronomický řád není řádem stroje, nýbrž výsledkem dějin	109
5.2.d. Podmíněnost biologického řádu: překvapení a ohledávání	111
5.2.e. Vzestup stromu života	114
5.2.f. Náš současný pohled na řád vesmíru	115

5.3. Utrpení zvířat	116
5.3.a. Naše povinnosti ke zvířatům	116
5.3.b. Důvod utrpení zvířat	117
5.3.c. Utrpení lidské a utrpení zvířete	118
5.3.d. „Vlk bude pobývat s beránkem“	120
5.3.e. Bude v posmrtném životě místo pro zvířata?	120
5.3.f. Utrpení zvířat může být příležitostí ke zkoušce ve víře	122
5.4. Zvláštní postavení případu malých dětí	122

Kapitola VI.

JE BŮH ZODPOVĚDNÝ ZA HŘÍCH?

6.1. Nejvyšší forma zla	123
6.1.a. Je skryta nevěřícím a zjevena víře	123
6.1.b. Hřích je připuštěn jako urážka Boha a jeho stvoření	123
6.2. Přirozená situace každého svobodného tvora	125
6.2.a. Každý svobodný tvor má ve své podstatě dánu možnost přilnout či nepřilnout k Bohu	125
6.2.b. Ambivalence svobodného tvora je chtěna pro jeho dobro	127
6.2.c. Nadřazenost svobodného tvora	127
6.2.d. Povznesení k nadpřirozenému řádu neruší ambivalenci svobodných tvorů, dokud se nacházejí na cestě	128
6.3. Ze své absolutní moci nás Bůh mohl ihned stvořit ve stavu finálním a jako bytosti blažené	129
6.4. Ze své řízené moci nás Bůh stvořil jako bytosti na cestě	130
6.4.a. Význam stavu bytostí na cestě	130
6.4.b. Tajemství stavu bytostí na cestě	131
6.4.c. Dva texty sv. Tomáše Akvinského	135
6.5. Je slučitelné stvoření ve stavu bytostí na cestě, v němž se objevuje hřích, s nekonečností Boží dobroty?	136
6.5.a. Je evidentní, že Bůh nemůže být přímou příčinou hříchu	137
6.5.b. Podle Kalvína „nejsou hříchy páčány jen proto, že je Bůh připouští, ale i skrze jeho moc“	137
6.5.c. V jakém smyslu Bůh zaslepuje a zatvrzuje hříšníky?	138
6.5.d. Tu část hříšnickova skutku, která náleží k bytí, je třeba přičíst Bohu; deviace náleží výlučně hříšníkovi	141
6.6. Bůh není ani nepřímou příčinou hříchu	142
6.6.a. Kde je Bůh povinen zasáhnout a kde není, byť by to bylo ve jménu jeho nekonečné Dobroty	142
6.6.b. V oblasti své řádné moci dělá Bůh nesrovnatelně víc než jen to, k čemu je zavázán: dělá i věci, které se jeví jako bláznovství	145
6.6.c. Ospravedlnění způsobem normálním a způsobem zázračným	145
6.6.d. Síla přímluvné modlitby Kristovy a modlitby přátel Božích	146
6.6.e. Poslední možnost spásy pro ty, kdo jsou zcela opuštěni	147

6.6.f. Velký počet vyvolených	149
6.7. Člověk je příčinou svého hříchu	149
6.7.a. Svody světa, ďábla a vášní nás nemohou přinutit k hříchu	149
6.7.b. To člověk přichází s iniciativou zla	150
6.7.c. Bůh, který nemá ideu zla, poznává v dobru omezené zlo světa a neomezené zlo, vynalezené člověkem	154
6.7.d. Že Bůh je zraněn naším hříchem	155

Kapitola VII.

TREST ZA AKTUÁLNÍ HŘÍCH

7.1. Je Bůh zodpovědný za peklo?	157
7.2. Karikatury pekla	159
7.2.a. Trest-pomsta	159
7.2.b. Berďajev	160
7.2.c. Potíže Ivana Karamazova	162
7.3. Pomíjivá chyba, věčná odplata?	164
7.3.a. Přejít z času do věčnosti	165
7.3.b. Věčnost začínající v tomto životě	166
7.3.c. Závrať z posmrtného života a převtělování	167
7.3.d. Člověk se rozhoduje „ve své věčnosti“	168
7.3.e. Boží trpělivost	169
7.3.f. Podobenství o Lazarovi a zlém boháči	169
7.4. Tajemství pekla je předjíáno ve smrtelném hříchu ...	170
7.4.a. Dvojitý porušení řádu a dvojitý trest: jeden nekonečný, druhý konečný ..	170
7.4.b. Důvod věčného trvání trestu	172
7.4.c. Chce zavržený být tím, čím je?	172
7.5. Upřesnění ohledně trestu smyslů	174
7.5.a. Zákon zrovnovážení bytí	174
7.5.b. Trest smyslů označuje souhrn konečných trestů za hřích	176
7.6. Situace zavržených	177
7.6.a. Tragédie pekla	177
7.6.b. Překypující aktivita zavržených	178
7.7. „Bůh je příliš dobrý, než aby mohlo být peklo“	179
7.8. Závěr	182

Kapitola VIII.

ZKOUŠKY POZEMSKÉHO ŽIVOTA

8.1. Jejich nejvzdálenější původ	187
8.1.a. Prvotní spravedlnost a její dary	187
8.1.b. Nenapravitelné účinky pádu	188
8.1.c. Může rozum dojít k domněnce o faktu počáteční katastrofy?	189
8.1.d. Mnohost našich běd	190

8.1.e. Útrapy tohoto života jsou zvyšovány naší zlobou, mohou však být proměněny vírou	190
8.2. Zlo nevědomosti a omylu	192
8.2.a. Stav prvotní nevinnosti zahrnoval nevědění, ale nikoli neznalost ...	192
8.2.b. Omyl a iluze	193
8.2.c. Nepřekonatelná neznalost	195
8.3. Zlo pokušení a pohoršení	198
8.3.a. Pokušení prvního člověka	198
8.3.b. Trestní charakter našich pokušení	200
8.3.c. „Osudná“ pokušení	201
8.3.d. Pohoršení	202
8.3.e. Pokušení sebevraždy	202
8.3.f. Zkoušky mystiků	203
8.3.g. Různé významy slova pokoušet	204
8.4. Zlo utrpení a smrti	205
8.4.a. Toto zlo je hádankou	205
8.4.b. Děti	208
8.4.c. Ponaučení, které dává Jacques Maritain: paradox utrpení; postoj k utrpení; dialektika utrpení v křesťanském světě	209
8.4.d. Dialektika utrpení podle Božího plánu	213
8.4.e. Utrpení plné světla	214
8.5. Závěr	215

Kapitola IX. ZLO V DĚJINÁCH

9.1. Tvorstvo musí pracovat na svém vlastním završení	217
9.2. Rozdělení andělů: svět je poprvé rozřát	217
9.2.a. První okamžik andělů	217
9.2.b. Oddělení andělů	218
9.2.c. V čem chtěl být démon „jako Bůh“?	219
9.2.d. Rubem kterého dobra je katastrofa andělů?	219
9.2.e. Perverzní činnost démona	220
9.3. Proč byl dopuštěn pád prvního člověka?	221
9.4. Svět Vykoupení	223
9.4.a. Celkově viděno je svět vykoupení lepší než svět stvoření	223
9.4.b. Vytvoření dvou mystických měst	224
9.5. Dvojí pohyb dějin	225
9.5.a. Zjevení svatého Pavla	225
9.5.b. Úvahy starých myslitelů	229
9.5.c. Éra nového zákona	230
9.6. Jacques Maritain a jeho pohled na drama dějin	232
9.6.a. Dvojnásobnost dějinného pokroku	232
9.6.b. Dva zdroje dějin	233

9.6.c. Pesimismus nebo optimismus?	234
9.6.d. Běh světa	236
9.7. Závěr: dějiny jsou šifrou	236

Kapitola X.

JAK SE DÍVAT NA ZLO

Pohled Boží – Pohled svatých – Panna Maria – Ježíš – Modlitba Otče náš	241
--	-----

<i>Dílo Ch. Journeta</i>	253
--------------------------------	-----

<i>Rejstřík jmenný</i>	257
------------------------------	-----

<i>Rejstřík věcný</i>	259
-----------------------------	-----